

1	Asia.....	2
2	Asian vireilletulo	2
3	Osapuolet ja niiden harjoittama liiketoiminta	2
4	Kilpailuoikeudellinen arviointi	2
4.1	Yrityskauppasäännösten soveltuminen järjestelyyn	2
4.2	Relevantit markkinat, markkinoiden koko ja yrityskaupan osapuolten markkina-asema	3
4.3	Yrityskaupan mahdollisten kilpailuvaikutusten alustava arviointi	5
4.4	Johtopäätös	5
5	Ratkaisu.....	6
6	Sovelletut säännökset.....	6
7	Muutoksenhaku.....	6

1 Asia

1. Jatkoselvitykseen ryhtyminen yrityskauppa-asiassa Otavamedia Oy / Kirjavälitys Oy.

2 Asian vireilletulo

2. Otavamedia Oy ("Otavamedia") on ilmoittanut Kilpailu- ja kuluttajavirastolle 22.4.2016 järjestelyyn, jossa se hankkii määräysvallan Kirjavälitys Oy:ssä ("Kirjavälitys").

3 Osapuolet ja niiden harjoittama liiketoiminta

3. **Otavamedia** on Otava Oy:n ("Otava") omistama yhtiö. Otava-konsernissa Kustannusosakeyhtiö Otava, Like Kustannus Oy ja Kustannusosakeyhtiö Moreeni toimivat kotimaisen ja suomennetun kaunokirjallisuuden, tietokirjojen, lasten- ja nuortenkirjojen sekä oppimateriaalien kustantajana Suomessa. Otavamedia puolestaan kustantaa Suomessa 27 aikakauslehteä, minkä lisäksi Otavamedian toimialoja ovat mm. sisältömarkkinointi yritysasiakkaiden medioihin, verkkoyhteisöt ja sähköiset markkinapaikat sekä kirjakerhot. Otava-konsernissa kirjojen myyntiä kuluttajille harjoittavat Suomalainen Kirjakauppa Oy ja Otavamediaan kuuluva Suuri Suomalainen Kirjakerho.
4. **Kirjavälitys** on suomalaisten kustantajien ja kirjakauppojen omistama palveluyritys, joka tuottaa kirja-alalle logistiikka-, hankinta- ja sähköisiä palveluja. Kirjavälityksen asiakkaita ovat kustantajat, kirja- ja verkkokaupat, vähittäiskauppa, koulut, kirjastot, kerhot, kirjapainot ja markkinointimateriaalien toimittajat. Kirjavälitys omistaa lisäksi 51 % Ahvenanmaalla toimivasta Pectus Pack AB:sta, joka tarjoaa logistiikkapalveluja etäkauppaan. Sen pääasiallisina asiakkaina ovat kirja- ja media-alan yritykset.

4 Kilpailuoikeudellinen arviointi

5. Tässä päätöksessä esitetyt KKV:n kannanotot ovat alustavia, eivätkä ne myöskään muodosta tyhjentävää luetteloa mahdollisista kilpailuongelmista. Tässä päätöksessä ei ole tarvetta ottaa lopullista kantaa relevanttien hyödykemarkkinoiden tai maantieteellisten markkinoiden määrittelyyn.

4.1 Yrityskauppasäännösten soveltuminen järjestelyyn

6. Otava-konsernin maailmanlaajuinen liikevaihto vuonna 2015 oli 291,9 miljoonaa euroa, josta 290,2 miljoonaa euroa kertyi Suomesta. Kirjavälityksen maailmanlaajuinen liikevaihto vuonna 2015 oli 65,1 miljoonaa euroa, josta 62,4 miljoonaa euroa kertyi Suomesta. Koska kilpailulaissa (948/2011)

määritellyt liikevaihtorajat ylittyvät, järjestely kuuluu yrityskauppavalvontaa koskevien säännösten soveltamisalaan.

4.2 Relevantit markkinat, markkinoiden koko ja yrityskaupan osapuolten markkina-asema

7. Otava on ollut Kirjavälityksen osakas pitkään ja nyt käsiteltävänä olevassa yrityskaupassa se hankkii Stockmann Oyj:lta sen omistamia Kirjavälityksen osakkeita.¹ Otava on myös Kirjavälityksen asiakas. Sen sijaan Stockmann Oyj ei ole ollut enää pitkään aikaan Kirjavälityksen asiakas, koska se on myynyt aiemmin omistamansa Akateemisen Kirjakaupan Bonnierin mediakonsernille.
8. Koska Otava on Kirjavälityksen asiakas, yrityskaupan kilpailuvaikutukset ovat pääasiassa vertikaalisia. Yrityskaupan ilmoittajan mukaan Kirjavälityksellä on tärkeä rooli kirjat tuotteen arvoketjussa. Kirjavälitys tarjoaa logistiikkapalveluita Otavan Kirjapainolle sekä Kustannusosakeyhtiö Otavalle ja sen tytäryhtiöille Like Kustannus Oy:lle ja Kustannusosakeyhtiö Moreeni Oy:lle. Kirjavälitys vastaanottaa osan kirjoista suoraan Otavan Kirjapainolta ja lisäksi se ostaa osana hankintatoimeaan Kustannusosakeyhtiö Otavalta ja sen tytäryhtiöiltä kirjoja, kuten esimerkiksi peruskoulujen oppikirjoja ja muita tuotteita. Kirjavälitys tarjoaa Suomalaiselle Kirjakaupalle varastointipalveluita ja toimittaa tuotteet suoraan myymälöihin. Lisäksi se tarjoaa suomalaisen.com-verkkokaupalle varastointi- ja toimituspalveluita. Kirjavälitys tarjoaa myös Otavamedialle tilaajalahjojen varastointi- ja lähetyspalveluita. Yhtiön 51-prosenttisesti omistama Pectus Pack toimittaa Suurelle Suomalaiselle Kirjakerholle logistiikkapalveluita.
9. Yrityskaupan ilmoittajan mukaan yrityskaupan osapuolilla on horisontaalisia päällekkäisyyksiä ainoastaan *kirjojen myynnissä jälleenmyyjille*. Näillä markkinoilla Otava-konserniin kuuluvat yhtiöt hankkivat kustannusoikeuksia, kustantavat kirjoja ja myyvät kirjoja jälleenmyyjille (kuten kirjakaupat ja verkkokaupat). Yhtiöt myyvät kirjoja myös tukkumyyjille, kuten Kirjavälitykselle. Myös peruskoulujen oppimateriaalit myydään tukkumyyjille. Ilmoittajan mukaan markkinoiden arvo vuonna 2014 oli yleisen kirjallisuuden osalta 159 miljoonaa euroa ja oppimateriaalien osalta 86 miljoonaa euroa. Otavan arvion mukaan sen markkinaosuus yleisessä kirjallisuudessa oli [10–20]² %³ ja oppimateriaaleissa [25–35] %. Kirjavälitys myy kirjoja jälleenmyyjille osana hankintaliiketoimintaansa. Kirjavälitys hankkii nämä yleisen kirjallisuuden tuotteet lähinnä pieniltä kirjakustantajilta, joilla ei ole omaa myyntikanavaa jälleenmyyjiin. Kirjavälityksen markkinaosuus tällä markkinalla oli [alle viisi] %.

¹ Osan Stockmann Oyj:n osakkeista saattaa hankkia lunastusoikeutensa nojalla muut Kirjavälityksen osakkaat.

² Hakasulkeisiin merkityissä kohdissa tieto tai tarkka tieto on poistettu liikesalaisuutena.

³ Yleinen kirjallisuus sisältää kaunokirjallisuuden, lasten- ja nuortenkirjat, sarjakuvat ja tietokirjat. Otavan markkinaosuus ei kuitenkaan merkittävästi eroa näiden alaryhmien välillä ollen arviolta alle 25 % jokaisen osalta. Kaunokirjallisuus on Otavan suurin alaryhmä.

10. Kirjavälitys toimii *kirjalogistiikan markkinoilla*. Se tarjoaa kirjalogistiikkapalveluja Suomessa toimiville kirjakustantajille, kuten Otava-konsernille. Kirjavälitys tarjoaa vastaanotto-, varastointi-, keräily-, pakkaus-, lähetys- ja lasutuspalveluita. Kirjavälityksen logistiikkapalveluihin kuuluvat myös sähköiset palvelut, jotka sisältävät digitaalisten sisältöjen jakeluun ja myyntiin soveltuvan palvelualueen sekä Kirjavälityksen ainoana markkinatoimijana ylläpitämän kotimaisen kirjallisuuden tuotetietokannan. Sähköisistä palveluista syntyvä liikevaihto on alle [] euroa, josta tuotetietokantapalvelun osuus on noin [] euroa. Ilmoittajan mukaan kirjalogistiikan markkinoiden arvo vuonna 2014 oli 23 miljoonaa euroa. Kirjavälityksen markkinaosuus oli ilmoittajan mukaan [45–55] %. Kirjavälityksen lisäksi markkinoilla toimii Bonnier-konserniin kuuluva Porvoon Kirjakeskus Oy. Otava ei harjoita liiketoimintaa kirjalogistiikan markkinoilla.
11. Otava-konsernin yhtiöt toimivat *kirjojen vähittäismyynnin markkinoilla*. Kirjojen vähittäismyynnin toimivat kirjakaupat, muut vähittäiskaupat, verkkokaupat, kirjakerhot sekä kustantajien muu suoramyyni. Kirjojen vähittäismyynnin markkinoiden arvo vuonna 2014 oli 393 miljoonaa euroa. Kustannusosakeyhtiö Otavan, Suomalaisen kirjakaupan, suomalainen.com-verkkokaupan ja Suuren Suomalaisen Kirjakerhon yhteenlaskettu markkinaosuus näillä markkinoilla oli noin [15–25] %. Kirjavälitys ei toimi näillä markkinoilla.
12. Kirjavälitys tarjoaa *logistiikka- ja myyntipalveluita liittyen peruskoulujen oppimateriaaleihin*, jolloin asiakas on joko kunta tai koulu. Kirjavälitys osallistuu julkisiin kilpailutuksiin tai myy kunnalle tai kouluun suoraan. Kirjavälitys on myös velvoitettu huolehtimaan sellaisten tuotteiden logistiikasta, jotka sen kilpailija on myynyt. Ilmoittajan mukaan peruskoulun oppikirjojen myynnin arvo kunnille ja kouluille vuonna 2015 oli 49 miljoonaa euroa. Kirjavälityksen markkinaosuus oli ilmoittajan mukaan [75–85] %. Lisäksi markkinoilla toimii BTJ Finland Oy. Otava ei tarjoa näitä palveluja.
13. Lisäksi Kirjavälitys osallistuu *kirjastohankintojen julkisiin kilpailutuksiin*. Ilmoittajan mukaan kirjojen myynnin arvo kirjastoille vuonna 2015 oli 22 miljoonaa euroa. Markkinoilla toimivat Kirjavälityksen lisäksi BTJ Finland Oy ja Booky.fi. Ilmoittajan mukaan markkinaosuudet jakaantuvat melko tasaisesti toimijoiden kesken, jolloin Kirjavälityksen markkinaosuus oli n. [30–40] %. Otava ei harjoita liiketoimintaa näillä markkinoilla.
14. Ilmoittajan mukaan Otava-konserniin kuuluva Otavan Kirjapaino Oy toimii lisäksi *kirjojen valmistamisen markkinoilla*. Ilmoittajan mukaan markkinan arvo vuonna 2014 oli 58 miljoonaa euroa. Otavan Kirjapainon markkinaosuus oli ilmoittajan mukaan alle [15–25] %. Kirjavälitys ei toimi näillä markkinoilla.
15. Lisäksi Otava-konserniin kuuluva Suomalainen Kirjakauppa toimii *paperi- ja konttoritarvikkeiden vähittäismyynnin markkinoilla*. Kirjavälitys tarjoaa logistiikkapalveluita Suomalaisen Kirjakaupan liikkeissä myytäviin paperi- ja

konttoritarvikkeisiin liittyen. Ilmoittajan mukaan markkinoiden koosta ei ole saatavissa tietoja, koska alan tilastointi on erittäin puutteellista.

4.3 Yrityskaupan mahdollisten kilpailuvaikutusten alustava arviointi

16. Yrityskaupan ilmoittajan mukaan yrityskauppa ei tule vaikuttamaan kirjojen kustantajien toimintaan, koska Kirjavälityksen toiminnan edellytys on, että Kirjavälitys tarjoaa palveluitaan tasapuolisesti kaikille kustantajille eikä yhdenkään kustantajan suosiminen ole käytännössä mahdollista. Yrityskauppa ei ilmoittajan mukaan muuta tätä toimintatapaa.
17. Ilmoittajan näkemyksen mukaan yrityskaupalla ei ole muitakaan vaikutuksia nykyisiin markkinaolosuhteisiin, koska kirjalogistiikka voidaan rinnastaa yleisemmin tavaralogistiikan kanssa. Ilmoittajan mukaan Suomessa toimivat postiyhtiöt tarjoavat samantyyppisiä räätälöityjä palveluja useille eri toimialoille, eikä ole mitään erityistä syytä, mikä estäisi näiden toimintojen laajentamisen kirja-alalle. Ilmoittajan mukaan myös kaupan keskusliikkeiden logistiikkapalvelut voivat laajentaa kirja-alalle.
18. KKV:n kuulemat Otava-konsernin kilpailijat, jotka ovat samalla myös Kirjavälityksen asiakkaita, ovat esittäneet, että toteutuessaan yrityskauppa saattaa hankaloittaa niiden kilpailuasemaa markkinoilla. Yrityskaupassa Otava-konserni, joka on yksi merkittävimmistä kustantajista Suomen markkinoilla, kasvattaa omistusosuuttaan ja hankkii määräysvallan Kirjavälityksessä, joka puolestaan on monelle kustantajalle yksi keskeisimmistä yhteistyökumppaneista. Lausunnonantajien mukaan yrityskauppa saattaa mahdollistaa sen, että Kirjavälitys suosii jatkossa Otava-konsernia muiden asiakkaiden vahingoksi. Lausunnonantajien mukaan tehokkaan kilpailun säilymisen kannalta on tärkeää, että yrityskaupan jälkeen Kirjavälitys tarjoaa palveluitaan tasapuolisesti kaikille asiakkaille. Kirjavälityksen toimitusvarmuus on ensiarvoisen tärkeää Otavan kilpailijoille.
19. Lausunnonantajien mukaan oppimateriaalien välityksessä Kirjavälityksen palvelua vastaavaa palvelua tarjoaa vain yksi toimija, mutta kyseisen toimijan osuus on ollut Kirjavälitystä huomattavasti vähäisempi. Siten Otava-konsernin kanssa kilpailevat oppimateriaalien kustantajat ovat riippuvaisia Kirjavälityksestä ja Kirjavälityksen asiakkaiden tasapuolinen kohtelu on välttämätöntä kilpailun turvaamiseksi.
20. Lisäksi Otavan kilpailijat ovat esittäneet lausunnoissaan, että Otava voi määräysvaltansa turvin saada Kirjavälityksen kautta tietoonsa Otavan kilpailijoiden luottamuksellisia tietoja, kuten tietoja sopimusehdoista, asiakkaista, hinnoista ja myyntimääristä.

4.4 Johtopäätös

21. Ottaen huomioon edellä esitetyt markkinoiden rakennetta sekä yrityskaupan osapuolten ja kolmansien välistä kilpailutilannetta koskevat havainnot

KKV katsoo, että yrityskaupan kilpailuvaikutuksia yrityskaupan kannalta relevanteilla markkinoilla on edelleen selvitettävä.

22. Alustavan tarkastelun perusteella yrityskauppa saattaa aiheuttaa haitallisia kilpailuvaikutuksia kirja-alalla. Tästä syystä on tarpeen selvittää täsmällisemmin relevanttien markkinoiden määrittelyä ja yrityskaupan kilpailuvaikutuksia näillä markkinoilla. Asiassa on aiheellista tutkia yrityskaupan kilpailuvaikutuksia yksityiskohtaisesti jatkoselvityksessä.

5 Ratkaisu

23. KKV ryhtyy asiassa jatkoselvitykseen, jossa tutkitaan, estääkö käsiteltävänä oleva yrityskauppa kilpailulain 25 §:ssä tarkoitetulla tavalla olennaisesti tehokasta kilpailua Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla erityisesti siitä syystä, että sillä luodaan määräävä markkina-asema tai vahvistetaan sitä.

6 Sovelletut säännökset

24. Kilpailulaki (948/2011) 21, 22, 24 ja 26 §.

7 Muutoksenhaku

25. Kilpailulain 44 §:n perusteella yrityskaupan ilmoittaja ei saa hakea muutosta tähän KKV:n päätökseen valittamalla. Lisätietoja päätöksestä antaa erikoistutkija Hanna Kaiponen, puhelin 029 505 3620, sähköposti etunimi.sukunimi@kkv.fi

Ylijohtajan sijainen,
johtaja

Kirsi Leivo

Erikoistutkija

Hanna Kaiponen